

Enkele observaties naar aanleiding van de beantwoording van Kamervragen door de minister van VenJ

Brief aan de Kamer, kenmerk 733786 en bijlagen

Inspectie VenJ

Uit het werkprogramma¹ blijkt dat de Inspectie inzicht wil geven in de kwaliteit van de taakuitvoering en de naleving van regels en normen, dit wil zij risicogericht doen. De rapporten betreffende de brandweer kenmerken zich echter door het centraal stellen van regels en richtlijnen, en het kritiekloos omgaan met de door het ministerie en de bestuurders genomen besluiten. De Inspectie VenJ pretendeert risicogericht te willen werken, enige kritische beschouwing ten aanzien van de waarden die de politiek en de bestuurders hanteren met betrekking tot de brandweezorg ontbreekt.

Zo zou een analyse van de ontwikkelingen in het veld², en met name de achterliggende waarde uit het proces “brandweer overmorgen” ten aanzien van de repressieve brandweertaak³ niet mogen ontbreken.

Ontwikkelingen in het werkveld en de Inspectie VenJ

Het adequaat bestrijden van brand en ongevallen wordt overschaduwed door bestuurlijke drukte vanuit de rampenbestrijding (beleidsteams, GRIP, informatiemanagement op detailniveau, systeemtest). De repressieve taak van de brandweer wordt teruggebracht tot het statistisch in voldoende gevallen “op tijd voor de deur” staan. Daarmee wordt aan de waarden van de brandweezorg, en aan die van hen die deze zorg feitelijk leveren⁴, gemorrelt. Brandweervrijwilligers willen goede brandweezorg leveren, met een acceptabel risico voor hun eigen welzijn. De inflatie van deze waarden vindt nog steeds plaats zonder goede motivatie en wetenschappelijke onderbouwing⁵.

De Inspectie VenJ mist hier volledig de verbinding met de kritische geesten in het werkveld, haar mooie voornemens in het werkprogramma ten spijt.

Onderzoek Zeeland⁶

De Inspectie VenJ gaat er van uit dat de door de minister gegeven regels en de brancherichtlijnen de waarheid zijn. Een onderzoek naar risico's en een aanzet tot verbeteringen moet beginnen met een studie naar de kwaliteit, actualiteit en achtergronden van richtlijnen. Zo zou de Inspectie VenJ misschien moeten beginnen met een onderzoek naar de vakinhoudelijke juistheid van de brancherichtlijnen, en een oordeel moeten hebben over inhoud van de regels.

Daarnaast kan worden gesteld dat de Inspectie feitelijk onjuist en onvolledig geïnformeerd is, de ‘Zeeuwse TS’ is volgens het betrokken personeel van de Veiligheidsregio Zeeland (VRZ) feitelijk nooit operationeel geweest en een brandweerkundige basis ontbreekt.

---

¹ Werkprogramma Inspectie Veiligheid en Justitie 2015.

² Overigens al begonnen met het “herenakkoord” van staatssecretaris Brockx met het brandweerveld uit 1986, en daarmee het begin van de inflatie van de brandweerwet van 1985.

³ “Streven naar versmalling van de conventionele brandweertaken door toepassing van nieuwe technologieën, nadruk op zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van burgers”, “meer investeren in activiteiten die in relatie tot de kosten voor de samenleving het hoogste rendement opleveren”. Bron: website brandweer.nl.

⁴ Zie o.a. ‘Vuur als gemeenschappelijke vijand’ van Gerrit Haverkamp.

⁵ Hoewel uit het werk van o.a. het lectoraat brandweerkunde inmiddels duidelijk is geworden dat er best nog wat onderzoek te doen is en kennisbronnen te ontsluiten zijn.

⁶ Inspectie VenJ, rapport ‘Quickscan brandweezorg Zeeland’, 2 december 2015.

In het proces van Uitruk op Maat (UoM) heeft een herdefiniëring van het begrip maatgevend scenario⁷ plaatsgevonden. Om onduidelijke redenen is ineens gesteld dat iedere woningbrand een maatgevend scenario is, zonder dat ooit is vastgesteld of dit overdag dan wel 's nachts, vrijstaand of portiekflat, en met of zonder bewoners is.

Aangezien dit nogal een groot verschil maakt voor de in te zetten slagkracht is vervolgens onduidelijk waarom aan dit brede "scenario" de TS6 is gekoppeld. Daarna gaat het verval van waarden in hoog tempo over in nieuwe normen, die evenzo op niets gebaseerd zijn: ineens is een TS4 waar nog een ander voertuig achteraan komt (zonder gedefinieerde opkomsttijd en zonder procedures, les en leerstof) hetzelfde als een TS6. De Inspectie VenJ stelt dit op geen enkel moment ter discussie⁸.

De Inspectie kan niet klakkeloos instemmen met de bewering van het bestuur van de VRZ dat er "alles aan wordt gedaan" om de veiligheid van het brandweerpersoneel te borgen, maar zou juist kritisch moeten zijn op deze niet onderbouwde beweringen. Nergens blijkt dat de Inspectie kennis genomen heeft van de inhoud van kritische commentaren en dat zij het bestuur van de VRZ hierop heeft bevestigd. Kennelijk vindt de Inspectie het voldoen aan regelgeving het hoogste doel, onduidelijk is overigens hoe "het voordeel van de twijfel" hierin past.

Verder is in het rapport geen verantwoording opgenomen, geen wederhoor toegepast en geen inzicht gegeven in de competenties en positie van de stellers, daarmee wordt het rapport eerder een "mening" dan een verslag van solide kwaliteitstoezicht.

Rapport brand Almere, Multi evaluatie⁹

De evaluatie is geschreven als bestuurlijke verantwoording met een "normtijd" voor het opstellen. De mono verslagen worden als "juist" overgenomen zonder zichtbare evaluatie van de inhoud van deze verslagen. Procesmatig mogelijk juist, maar dit leidt tot duidelijke gebreken in de inhoud en conclusies.

De brand wordt in de evaluatie (2.5) niet als standaard beschouwd omdat er nog personen binnen zijn en de brand zich snel uitbreidt, dit wordt als reden aangevoerd voor de opschaling "zeer groot" ruim een uur na de eerste melding. De focus ligt kennelijk op "op tijd opschalen" en niet op "juist opschalen", dat wil zeggen tijdig en met de juiste omschrijving in relatie tot de voorliggende taken.

Het rapport heeft een wat plichtmatig karakter: er moet van alle aspecten iets gevonden worden en er "moeten" kennelijk aanbevelingen komen, die krijgen een wat kolderiek karakter.

Zo wordt er iets gevonden van de "geldende BOB structuur", de aanbeveling om functionarissen van de verschillende diensten al tijdens het aanrijden onderling op C2000 te laten afstemmen¹⁰, geen GRIP gegeven omdat er in de straat geen plaats meer was voor de commandobak, burgemeester niet inhoudelijk geïnformeerd.

De brand wordt behandeld als een "ramp" met allerlei multi taken. Dat is een schoolvoorbeeld van organisatorische drukte. Feitelijk was er sprake van een "lastige woningbrand", een overwegend mono proces gevolgd door een "plaats delict", met wat inbreng van andere hulpverleners.

---

⁷ Daarvan was in de "Leidraad Repressieve Basisbrandweezorg"(2006) een meer genuanceerde begripsomschrijving gegeven. De leidraad gaf een 6 mans bezetting als minimum aan voor het uitvoeren van 2 taken: verkennen / beheersen van een brand in 1 ruimte en verkennen/ redden.

⁸ In de Leidraad (bijlage 6) is indertijd gefilosofeerd over de inzet van 2 x een 4 mans tankautospuiter in plaats van 6, waarbij het object pas betreden wordt als beide voertuigen ter plaatse zijn.

⁹ Multidisciplinaire Evaluatie Brand Paulus Potterstraat, Almere 7 januari 2015.

¹⁰ Er wordt niet duidelijk waarom dit nuttig of zinvol zou kunnen zijn.

Rapport Mono Brandweer¹¹

Drie man zonder verkenning en zonder straal naar binnen, intense hitte, geen juist aflegsysteem ingezet, gewonden onder het brandweerpersoneel. Dit heet normaalgesproken een “near miss”, en vraagt om een scherpe evaluatie van het optreden van betrokkenen met het nadrukkelijke doel om hiervan te leren. De conclusie dat het leven van de driejarige gered is door inzet zonder straal is niet onderbouwd, er is niet onderzocht of geëvalueerd of een andere aanpak (met inzet van bijvoorbeeld een Lage Druk (LD) straal) tot een vergelijkbaar en veiliger, of zelfs beter resultaat zou kunnen hebben geleid. Dit mede met het oog op de volgende escalatie tot zeer grote brand.

Een offensieve binneninzet zonder straal en zonder goede verkenning is ronduit onverstandig en leidt tot risico's voor het brandweerpersoneel. Dit is de reden dat alle procedures de inzet van een of meerdere stralen voorschrijven, voorafgegaan door een goede verkenning. De inbreng van alleen de ervaring van de betreffende bevelvoerder als onderbouwing voor deze afwijking van de basisprocedures is m.i. flinterdun.

De bijlage brandonderzoek is van beperkt niveau en bevat geen verantwoording, hier had een brandverlooponderzoek gepast met o.a. ingezette stralen, capaciteit van de stralen, waterverbruik etc. Het begrip pyrolyse¹² in relatie tot de EPS dakbedekking wordt hier onjuist gebruikt.

Er is geen inbreng van een veiligheidkundige waarneembaar hoewel deze wel met naam en toenaam genoemd staat.

Het rapport is meer een interne verantwoording dan een stuk waar anderen lering uit kunnen trekken, mede doordat de bevindingen van de “kernpunten” van de leertafel niet verder zijn uitgewerkt. Dat is jammer voor het brandweerveld.

Rapport Inspectie VenJ ten aanzien van letsel van brandweermensen¹³

Anders dan in de tekst is vermeld (de cursief gedrukte tekst zou overgenomen zijn van de evaluatie van de brandweer) is nagenoeg de gehele tekst van het mono rapport overgenomen. Het rapport neemt de bevindingen van “de brandweer” kritiekloos over en stelt geen enkele verdiepende vraag. Daarmee wordt het “landelijk kader UoM” als kennelijk valide uitgangspunt genomen.

Waar de Inspectie op het gebied van beleidsregels kennelijk het naleven van de voorschriften wel kan en wil beoordelen (zonder oordeel over de inhoud) is dat hier net andersom: de professionele standaard voor een inzet in een woning met slachtoffers, waarbij de locatie van de vuurhaard bekend is, is dat er wordt opgetreden met inzet van een straal. Doel van de inzet van de straal is om brand onder controle te houden en de terugtocht veilig te stellen als bij het zoeken naar slachtoffers een brandruimte voorbij gegaan wordt¹⁴.

Als de brand zich (zoals het mono rapport aangeeft) als a-typisch kenmerkt is de inzet van een LD straal te overwegen, in ieder geval moet voldoende water beschikbaar zijn voor het koelen van rookgassen, persoonlijke bescherming, het beschermen van de terugtocht van andere collega's en het eventueel hydraulisch ventileren van ruimten.

---

¹¹ Monodisciplinaire analyse van de Brandweer van een fatale woningbrand op 7 januari 2015 in Almere, 28 februari 2015 (0.2) concept.

¹² Pyrolyse is thermische ontleding zonder toetreding van zuurstof, daarvan kan in dit brandstadium geen sprake meer zijn geweest.

¹³ Inspectie VenJ: 'Analyse van de brand op 7 januari 2015 in de Paulus Potterstraat te Almere', 5 februari 2016.

¹⁴ “We gaan geen deur voorbij” is de standaard, alleen als een tweede vluchtweg in de vorm van een opgestelde ladder(wagen) beschikbaar is kan overwogen om zonder straal op te treden.

Uit het rapport blijkt niet wanneer en in welke fase van de brand het letsel opgelopen is. Daarom is het vaststellen of het ontkennen van een samenhang tussen het letsel en de 4 mans bezetting niet mogelijk.

De tekst suggereert dat met name de ploeg van de 110 letsel heeft opgelopen toen zij zonder straal of na inzet van een Hoge Druk (HD) straal in de woning opereerden. Het optreden van letsel in de vorm van brandwonden is dan alleen verklaarbaar doordat de keuze gemaakt is om zonder straal in te zetten. Om dit te onderbouwen met een beroep op de ervaring van de bevelvoerder, en dit gezien het aantal slachtoffers “logisch” te noemen is merkwaardig.

Eerder mag de beperkte tijd die nodig is voor het inzetten van een HD straal door een groep van 4 personen geen aanleiding zijn om zonder waarborgen voor de eigen veiligheid op te treden, en zou een kritische noot zeer passend zijn.

De onderbouwing is verder merkwaardig omdat er gezien het tempo van de inzet geen tijd kan zijn geweest om een rondom verkenning te doen, waardoor het voor de bevelvoerder onduidelijk moet zijn geweest en in hoeverre de slaapkamers aan de achterzijde al bij de brand betrokken waren. Zeker was onduidelijk hoeveel personen er nog in de woning aanwezig waren, navraag had kunnen uitwijzen wie en waar.

Bij de TS6 zijn de taken helder verdeeld, en is er een eenduidige structuur voor het inzetten van twee ploegen in een (kleine) woning. Bij de inzet van 2x TS4 is er feitelijk eveneens sprake van de inzet van 2 ploegen van 2 man in de woning, alleen vallen die nu onder een “eigen” bevelvoerder en hebben een “eigen” chauffeur. Als zodanig is de inzet van 2x TS4 eerder minder efficiënt te noemen dan de inzet van een TS6. De rapporten maken geen melding van een op 2x TS4 gebaseerde inzetprocedure, en zijn hier niet kritisch op.

De Inspectie VenJ gaat op geen enkel moment in op deze coördinatieproblematiek bij UoM, maar neemt het “landelijk kader” als de waarheid aan, waarbij de aanwezigheid van een bevelvoerder op beide TS4 eenheden als “goed” wordt gekenmerkt. De stelling “alle medewerkers waren vakbevoegd en vakbekwaam” wordt kennelijk zonder nader onderzoek naar bijvoorbeeld procedures voor 2xTS4 overgenomen.

De Inspectie gaat niet in op de feitelijke capaciteit van het HD aflegsysteem, en had iets kunnen vinden van de overwegingen voor al dan niet inzetten van het alternatief LD.

De inhoud van de rapportage roept het beeld op van een niet inhoudelijk deskundige Inspectie VenJ, die zich niet heeft laten bijstaan door vakmensen (bijvoorbeeld de Inspectie SZW of de Onderzoeksraad) en die de bevindingen van de Veiligheidsregio Flevoland zonder navraag overneemt.

Feit is dat de Inspectie VenJ op basis van dit magere onderzoek geen enkele conclusie kan trekken over de oorzaak van het letsel van de brandweermensen.

Beantwoording Kamervragen Minister van der Steur (VenJ), 16 februari 2016 vraag 14 en 15

De minister mandateert impliciet het UoM door te stellen dat bij een woningbrand de slagkracht van 6 personen nodig is, en dat dit kan als samengestelde eenheid¹⁵. Dit is opmerkelijk omdat nu na het

---

¹⁵ Beantwoording Kamervragen over het bericht dat er steeds meer brand is bij thuiswonende senioren, Eerste alinea van antwoord 14.

veiligheidsberaad ook de minister de positie van de professionals¹⁶ op de inhoud van hun vak negeert.

De inzet van een slagkracht van slechts 6 personen¹⁷ is in geval er nog een onbekend aantal personen in de woning zijn brandweerkundig onjuist. De procedures die in Nederland onderdeel uitmaken van de les en leerstof, en ook in het buitenland gebruikelijk zijn, gebieden de volgende aanpak van een woningbrand met meerdere personen binnen (waarbij 1 brandhaard wordt verondersteld):

- verkennen rondom, inwinnen van informatie over het aantal personen dat aanwezig is en waar deze zich bevinden, maken van een plan en plan+, nader bericht en indien nodig opschalen
- keuze voor en aflegstelsysteem, gereedmaken van een aanvalsstraal
- toegangsverschaffing indien nodig
- indien niet op korte termijn backup te verwachten is: gereed maken van waterwinning
- binnen-verkenning door een aanvalsploeg onder dekking van een straal, lokaliseren van de brandhaard, toetsen van de buitenverkenning, eventueel aanpassen van het plan, tweede nader bericht
- terugtocht van een reddingsploeg veilig stellen door afschermen of afblussen en indien mogelijk hete gassen ventileren
- inzet van een reddingsploeg voor het doorzoeken van andere ruimten en redding
- tweede reddingsweg creëren door inzet van een ladder of hoogwerker
- repressief ventileren of voorkomen van overslag naar aangrenzende woningen

Geen deel van de huidige Nederlandse leerstof (maar wel onderdeel van veel internationale standaards) is het beschikbaar hebben van een veiligheidsploeg die direct handelend kan optreden.

Voor een woningbrand waarbij nog personen in het pand zijn worden volgens de huidige les- en leerstof 15 personen opgeroepen: 2x TS6, 1x RV en een OVD. Om effectief te kunnen opereren moeten deze zeer kort na elkaar arriveren op de incidentlocatie.

De door de “gezamenlijke veiligheidsregio’s” op te stellen landelijke lijst met een koppeling tussen taak (klus) en slagkracht is overbodig. Deze informatie is namelijk al beschikbaar¹⁸.

De nu beschikbare quickscan van Zeeland geeft op voorhand geen basis voor vertrouwen in de verdere onderzoeken door de Inspectie VenJ. De Inspectie heeft nog nergens de vinger op de zere plek weten te leggen en volstaat met het kritiekloos overschrijven van interne rapporten van de veiligheidsregio’s. De Inspectie, de minister en het brandweerveld zouden gebaat zijn bij een deskundig en kritisch team dat de Inspectie ondersteunt bij verder onderzoek.

Scheemda, 28 februari 2016

Ing. Marcel P. Lasker FIFireE

Verantwoording:

Marcel Lasker is Fire Engineer, brandweerofficier en Fellow of the Institution of Fire Engineers. Hij schrijft deze observaties op persoonlijke titel.

---

¹⁶ Met professionals wordt bedoeld: zij die technisch inhoudelijk kennis dragen van de wetenschap en techniek van het bestrijden van branden.

¹⁷ Bij 2x TS4 is ook sprake van 6 mensen omdat er twee bevelvoerders en twee voertuigbedieners zijn die niet ingezet worden.

¹⁸ Bronnenonderzoek door de VBV “Bestrijdbaarheid wettelijke branden” 2012